

OPDRACHT VMBO-MBO | Nepnieuws

Nepnieuws, fake news, desinformatie: je hebt er vast al vaker over gehoord en gelezen, in het nieuws, op sociale media of tijdens de lessen op school. Nepnieuws is, kort gezegd, misleidende en onjuiste informatie (meestal) in de vorm van een nieuwsbericht, die wordt verspreid om geld te verdienen of om de publieke opinie te beïnvloeden. Voor deze opdracht ga je informatie verzamelen over dit onderwerp, om een goed beeld te krijgen van nepnieuws en de (mogelijke) gevaren ervan, zodat je hierover uiteindelijk een presentatie kunt geven.

De opdracht bestaat in totaal uit vier deelopdrachten. Je krijgt nu eerst alleen de eerste deelopdracht te zien! Nadat je deze opdracht hebt gemaakt en ingeleverd, krijg je de andere deelopdrachten.

Deelopdracht 1

Voor deze opdracht heb je ongeveer 60 minuten.

Hieronder staan de titels en leads en/of korte beschrijving van de inhoud van tien teksten over nepnieuws. Lees deze informatie door.

Titel	Lead (of korte beschrijving inhoud)	Tekstsoort en bron
<u>Tekst 1</u> Achter de nepfeiten aanlopen	Facebook heeft na een aanvankelijke aarzeling flink geïnvesteerd in de bestrijding van nepnieuws door het inhuren van factcheckers. Het blijft echter de vraag of hun inspanningen voldoende effect hebben.	achtergrondartikel, de Volkskrant, 2 december 2020
<u>Tekst 2</u> Complottheorieën zijn de zichtbare verschijnselen van verslaving	Echt nieuws is niet meer van namaak te onderscheiden. Wie op zoek gaat naar de waarheid (op sociale media), wordt eerder bevestigd in de eigen vooroordelen dan dat hij/zij controleerbare, betrouwbare en onafhankelijke informatie vindt. Sociale media verdienen geld aan het verslaafd maken van gebruikers. Zo ontstaan complottheorieën.	opiniestuk van Nelleke Noordervliet, Trouw, 28 november 2020
<u>Tekst 3</u> De man die de term 'fake news' bedacht: 'Het is een onderwerp dat niemand echt begrijpt'	Craig Silverman (42), journalist bij Buzzfeed en schrijver van het boek <i>Regret the error</i> , introduceerde in 2014 de term 'fake news'. Tot zijn spijt, zegt Silverman, die in Amsterdam kwam spreken. 'Fake news wordt gebruikt om legitieme media aan te vallen: het tegenovergestelde van wat ik beoogde.' Waar/bij wie ligt de verantwoordelijkheid om nepnieuws te bestrijden?	interview in De Morgen, 12 februari 2020
<u>Tekst 4</u> Een leugendetector voor sociale media	Het valt niet mee je weg te vinden in de lawine van misinformatie, af en toe bijna geloofwaardige maar uiteindelijk klinkklare nonsens en andere bagger die wordt uitgestort via sociale media. Er is echter hoop: taalkundigen ontwikkelen steeds betere algoritmes die op basis van woordgebruik en teksteigenschappen valse informatie kunnen identificeren.	opiniestuk van Marcel Levi, het Parool, 5 oktober 2020
<u>Tekst 5</u> Hoe Spaanse software (onbedoeld) een gevaarlijk	Een Spaans bedrijf ontwikkelt vanaf 2009 software die de stemming op sociale media kan beïnvloeden. Met deze software is een nieuw speelveld ontstaan, waar aanvallers met valse	achtergrondartikel, de Volkskrant, 2 januari 2020

wapen werd voor online beïnvloeding	informatie het sentiment in een samenleving kunnen veranderen en landen in chaos kunnen storten.	
<u>Tekst 6</u> 'Inbrekerstekens' blijken het werk van kabelbedrijf, politie Woerden door het stof voor verspreiden nepnieuws	De politie Woerden biedt z'n excuses aan voor de onrust die is ontstaan door inwoners van de wijk Molenvliet te waarschuwen voor witte streepjes op de gevels van woningen. Het zou om inbrekerstekens gaan, waarschuwden agenten, maar niets is minder waar: het is het werk van een bedrijf dat kabels moet gaan trekken.	nieuwsbericht, Algemeen Dagblad, 19 juli 2020
<u>Tekst 7</u> Nepnieuws is een gevaar dat ook ons land bedreigt	Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid zijn niet meer een vanzelfsprekendheid, stelt Shula Rijxman. Serieuze media worden weggezet als fake en de vraag is: hoelang kunnen wij nog tegendruk bieden aan deze bewegingen?	opiniestuk van Shula Rijxman, Algemeen Dagblad, 4 december 2019
<u>Tekst 8</u> Desinformatie-expert Nina Schick: 'We stevenen af op een infocalyps'	Nu de technologie om media te vervalsen nog in de kinderschoenen staat, moeten we snel bepalen hoe die mag worden gebruikt, waarschuwt desinformatie-expert Nina Schick. Anders is het te laat. We steven af op een infocalyps, een samenleving waarin desinformatie en misinformatie welig kunnen tieren. Hoe kun je synthetische media aanpakken?	interview in De Morgen, 27 november 2020
<u>Tekst 9</u> Politie woedend op politici om delen van nepnieuws	Politieke partijen en extremistische groeperingen verspreiden nepnieuws door bij een video te suggereren dat de politie eigen hooligans heeft ingezet tijdens ongeregelde heden, stelt de Nederlandse Politiebond. In werkelijkheid zijn het agenten in burger die belangrijke oproerkraaiers moeten (helpen) arresteren.	nieuwsbericht, Algemeen Dagblad, 23 juni 2020
<u>Tekst 10</u> Zo check jij of een bericht geen nepnieuws is	Hoe weet je of nieuws wat je op bijvoorbeeld sociale media leest, geen nepnieuws is? Drie studenten van de School voor Journalistiek in Utrecht stelden voor NU.nl een handleiding samen om dit stap voor stap te controleren. Bijvoorbeeld door te kijken naar: is het bericht al gefactcheckt? wat voor emotie roept het op? waar komt het bericht vandaan? wat voor bronnen worden gebruikt? hoe is het bericht opgesteld?	online artikel op nu.nl, 6 november 2020

Beantwoord de volgende vragen en motiveer je antwoorden:

- Stel je voor dat je een werkstuk moet maken over nepnieuws en je daarbij de bovenstaande teksten moet gebruiken. Welke vraag zou je dan willen beantwoorden in je werkstuk?
- Welke twee teksten zouden vooral een concreet voorbeeld van nepnieuws geven? Noteer het nummer van deze tekst(en) en licht je antwoord toe.
- In welke twee teksten kun je waarschijnlijk informatie vinden over hoe je nepnieuws kunt herkennen en de verspreiding ervan daardoor kunt tegengaan? Noteer het nummer van deze teksten en licht je antwoord toe.

- D. Als je wilt weten welke mening verschillende personen (onder wie experts) hebben van dit onderwerp, welke vijf teksten moet je dan in ieder geval lezen? Noteer het nummer van deze teksten en licht je antwoord toe.
- E. Als jij voorlichting zou moeten geven over nepnieuws (wat is het, welke gevaren heeft het, hoe wordt het bestreden, ...) aan jouw klasgenoten, welke twee teksten zou je dan willen lezen om informatie te verzamelen? Noteer het nummer van deze teksten en licht je antwoord toe.

Vraag na afloop van deze deelopdracht aan je docent om een kopie van de twee teksten die jij hebt gekozen bij vraag E. Lees deze teksten door; je mag deze teksten in de laatste deelopdracht gebruiken.

Deelopdracht 2

Voor deze opdracht heb je ongeveer 90 minuten.

Bekijk het [filmpje](#) van de Universiteit van Vlaanderen, waarin professor Ike Picone vertelt hoe nepnieuws werkt en hoe je je ertegen kunt wapenen. Maak tijdens het kijken/luisteren aantekeningen.

Vat de informatie uit het filmpje schriftelijk samen in ongeveer 300 tot maximaal 500 woorden.

Beantwoord in ieder geval de volgende vragen:

- Wat is fake news?
- Welke verschillen zijn er tussen echt nieuws en nepnieuws?
- Wanneer geloven mensen (fake) nieuws?
- Wat kun je doen om fake news tegen te gaan?
- Wat is de belangrijkste boodschap/de conclusie van professor Picone?

Zorg ervoor dat je alleen de hoofdzaken behandelt en geen of niet te veel voorbeelden opneemt in je samenvatting. Let er bovendien op dat je samenvatting goed te begrijpen is voor iemand die het filmpje zelf niet heeft gezien. Zorg voor een duidelijke opbouw met alinea's en geef je samenvatting ook een passende titel.

Deelopdracht 3

Voor deze opdracht heb je ongeveer 120 minuten (voorbereiding, uitvoering en verslag).

Je gaat nog meer informatie verzamelen over het onderwerp, door middel van een interview. Voor deze deelopdracht ga je minimaal drie personen interviewen. Dat kunnen klasgenoten en docenten zijn, maar je mag ook je ouders, collega's of vrienden interviewen.

Bedenk van tevoren goed welke vragen je wilt stellen. Bijvoorbeeld:

- Wat is nepnieuws volgens jou?
- Hoe herken je nepnieuws?
- Ben je wel eens nepnieuws tegengekomen?
- Waarom is nepnieuws wel/niet gevaarlijk volgens jou?
- Hoe zou je (de verspreiding van) nepnieuws tegen kunnen gaan?

Vervolgens schrijf je een kort verslag (van maximaal 350 woorden) over de interviews, waarin je in ieder geval de volgende zaken beschrijft:

- wie je hebt geïnterviewd
- welke vragen je hebt gesteld
- een samenvatting van de antwoorden

Let erop dat je verslag gestructureerd en samenhangend is (geen eenvoudige opsomming van antwoorden!). Zorg voor een duidelijke opbouw met alinea-indeling en geef je verslag ook een titel.

Deelopdracht 4 variant 1 (vrijere opdracht, te gebruiken voor mbo)

Voor deze opdracht heb je ongeveer 120 minuten (voorbereiding en uitvoering).

Met alle informatie die je inmiddels hebt verzameld en de opdrachten die je hebt uitgevoerd, heb je een goed beeld gekregen van nepnieuws. Nu ga je alle relevante informatie bijeenbrengen in een presentatie aan je klasgenoten en je docent. De presentatie is bedoeld als voorlichting over (de gevaren van) nepnieuws.

Voor je voorlichtingspresentatie maak je gebruik van de informatie die je in voorgaande deelopdrachten hebt verzameld:

- je antwoorden bij deelopdracht 1
- de twee teksten die je hebt gekozen bij deelopdracht 1E
- je samenvatting van het filmpje over fake news
- het verslag van je interviews

De presentatie heeft een duidelijke structuur (inleiding - kern - afsluiting met boodschap) en duurt ongeveer 10 minuten. Je mag hierbij gebruikmaken van digitale ondersteuning (zoals Prezi of PowerPoint).

Deelopdracht 4 variant 2 (geleide opdracht, te gebruiken voor vmbo)

Voor deze opdracht heb je ongeveer 120 minuten (voorbereiding en uitvoering).

Met alle informatie die je inmiddels hebt verzameld en de opdrachten die je hebt uitgevoerd, heb je een goed beeld gekregen van nepnieuws. Nu ga je alle relevante informatie bijeenbrengen in een presentatie aan je klasgenoten en je docent. De presentatie is bedoeld als voorlichting over (de gevaren van) nepnieuws.

Voor je voorlichtingspresentatie maak je gebruik van de informatie die je in voorgaande deelopdrachten hebt verzameld:

- je antwoorden bij deelopdracht 1
- de twee teksten die je hebt gekozen bij deelopdracht 1E
- je samenvatting van het filmpje over fake news
- het verslag van je interviews

Jouw presentatie duurt ongeveer 10 minuten en bevat in ieder geval de volgende inhoudselementen:

- een inleiding met het doel van je presentatie
- een beschrijving/uitleg van nepnieuws
- enkele voorbeelden van (de gevaren/het herkennen) van nepnieuws
- een manier/ideeën om de verspreiding van nepnieuws te bestrijden
- een duidelijke conclusie met boodschap voor het publiek

Zorg ervoor dat je presentatie een duidelijke structuur heeft (inleiding - kern - afsluiting). Je mag bij je presentatie gebruikmaken van digitale ondersteuning (zoals Prezi of PowerPoint).